

Svart skimmer

Nada Alami

Svart skimmer

Lassbo Förlag
www.lassboforlag.se

ISBN 978-91-985981-4-8

©Nada Alami 2020

Materialiet i denna bok är skyddat enligt upphovsrättslagen.

Grafisk form: Gabriella Brantdahl
www.gabriellabrantdahl.se

Tryck: ScandBook, 2020
www.scandbook.com

Svart skimmer

Nada Alami

INLEDNING

SVART SKIMMER ÄR BERÄTTELSEN OM min morbrors liv och hans flykt från hemstaden Lydda, belägen cirka femton kilometer från den historiska hamnstaden Jaffa vid Medelhavet. Ända sedan barnsben levde min morbror Waleed ett kringflackande liv på grund av de politiska omständigheter som rådde – och fortfarande råår – i denna konfliktfyllda del av Mellanöstern. Under många år, ja ett helt liv nästan, tvingades han och hans familj (tillsammans med många palestinier) att flytta från ett ställe till ett annat.

Min morbror var en stilig och välutbildad man, och han hade under en period ett bra liv i Kuwait med ett trivsamt arbete. Men hans liv har alltid skimrat av svarta moln som gjorde att han aldrig kunde känna sig trygg någonstans. När som helst kunde han bli utvisad från ett land till ett annat.

Under arbetet med den här boken har jag intervjuat Waleed och andra palestinier i diasporan i flera omgångar, och själva skrivandet har tagit nästan tjugo år. Det har varit tungt att höra deras berättelser, tungt att dokumentera – och det kan säkerligen också vara tungt att läsa vissa delar av boken. Men det är också en berättelse om gränslös kärlek, om familjeband som aldrig brister, om längtan efter en plats att kalla sin egen, och om underbara människor som aldrig ska glömmas.

Landet Kanaan/Palestina har en konfliktfylld och blodig historia som sträcker sig många tusen år tillbaka i tiden. Dess strategiska

läge vid Medelhavets östra kust och dess stora religiösa betydelse har gjort att landet har varit och är föremål för angrepp från en lång rad erövrare och stormakter. Först var det de egyptiska faraonerna som hade landet som lydstat. Sedan kom assyrierna, som använde fruktansvärda tortyrmetoder på befolkningen; bland annat skinflåddes och spettades människor. Assyrierna följdes av kaldéerna, och därefter perserna. Alexander den store erövrade landet från perserna på 330-talet f.Kr., och efter hans död blev det en del av Seleukidriket. De judiska mackabéerna gjorde sig självständiga från seleukiderna, bara för att senare bli en lydstat under det romerska riket. På 600-talet intog de muslimska umayyaderna landet, och därefter erövrades det av Mamluksultanatet. År 1099 intog de kristna korsfararna Jerusalem och mördade i princip hela stadens befolkning. Senare härskade det ottomanska riket över Palestina i cirka fyrahundra femtio år, och under deras välde intog Napoleon Bonaparte delar av landet. Det brittiska imperiet erövrade Palestina från ottomanerna under första världskriget, och från och med Balfourdeklarationen 1917 arbetade britten för att Palestina skulle bli ett hemland för det judiska folket.

När britten ockuperade Palestina tillsatte de Herbert Samuel som *High Commissioner*. Samuel skulle bevaka brittenas intressen i landet. Han var bland annat arkitekten bakom den skattepolitik som fullständigt dränerade många palestiniernas tillgångar. Han gjorde det svårt för dem att exportera och importera varor. Istället gav han denna möjlighet till judarna, som också blev tilldelade de bördigaste jordplättarna, vilka egentligen tillhörde palestinierna. Samuel såg också till att skattebördan för judarna lättades; i vissa

fall behövde de inte betala någon skatt överhuvudtaget. Herbert Samuel föddes 1870 i Storbritannien och var av judisk börd. Han hade uttalade sionistiska sympatier och var pådrivande bakom ”projektet” att göra Palestina till ett hemland för judarna. Valet av Samuel var kontroversiellt, både i Palestina och i Storbritannien. En stor del av den icke-judiska befolkningen som bodde i Palestina ansåg att Samuel inte var någon representant för den brittiska regeringen, utan för en blivande sionistisk sådan.

Britterna tillät det judiska folket att ha en egen militärstyrka, egen poliskår och egna institutioner som skulle försvara judiska intressen. Sådant var förbjudet för palestinerna; de nekades rätten att försvara både sig själva och sina intressen. Många palestinska aktivister hängdes offentligt av britterna, utan rättegång. Britterna förde en fruktansvärd politik gentemot det palestinska folket, förtryckte och försvagade dem. Med andra ord hade palestinerna små chanser att göra sin röst hörd, vilket möjliggjorde att den judiska befolkningen kunde stärka sina positioner och hade alla trumf på hand.

Och så, den 14 maj 1948, utropades staten Israel. I samband med det tvingades omkring 700 000 palestinier iväg från sina hem, med terror och bomber, i det som kommit att kallas *al-Nakba*, ”den stora katastrofen”.

Min morbror Waleed dömde inte det israeliska folket för det som skett även om han, hans familj, hans släkt och hela hans folk fick betala det höga pris som krävdes för att staten Israel skulle bildas. Waleed lade ansvaret på västmakterna och FN, som genom diverse överenskommelser gav bort Palestina till det judiska folket utan att

ta hänsyn till palestinierna, de rätta ägarna, som bebott landet i flera tusen år.

I modern tid lade han ansvaret på de styrande israeliska politiker som vidare när denna eviga konflikt. Han ansåg att landet borde kunna rymma båda folken, palestinier och israeler, att de borde kunna leva jämsides och gemensamt bygga upp landet och låta det blomstra.

Från mitt perspektiv har jag aldrig någonsin känt vare sig hat eller förakt för det judiska folket. Tvärtom. Trots det som hände min familj i juni 1967, då de blev beskjutna framför mina ögon av israelisk militär, i barnkammaren i vårt hem. Jag har förlåtit. Det kanske låter märkligt. Men varför ska jag hata? Hatet förgör människan, och jag vill absolut inte förgöra min själ. Det är hatet och oförståelsen som gör att konflikten tillåts pyra och fortsätta.

Min mor arbetade på en syverkstad med judiska arbetskamrater. Hon lärde känna och umgicks med flera av dem och vi blev bjudna till flera judiska bröllop som vi uppskattade oerhört. Självt var jag medlem i ett par ungdomsklubbar med judiska och palestinska tonåringar, vi hade olika aktiviteter som dans, resor, språkutbildningar med mera. I Jerusalem på 1920-talet, långt innan min mor var född, bodde min mormor Irfat granne med flera judiska familjer. Hon umgicks med dem och fick bland annat hjälpa till att tända ljusen då det var sabbat. Hon hjälpte dem även med andra ärenden som de inte fick utföra under sabbaten.

Min far blev brutalt misshandlad av den brittiska polischefen för att han skrev artiklar med innehåll som brittena ogillade. Av misshandeln fick han permanenta hörselskador och senare i livet fick han Parkinsons sjukdom. Trots det lärde han inte oss barn att hata.

Det ser jag som en gåva som mina föräldrar givit oss barn – att inte hata! En gåva som jag har fört vidare till min son.

Jag flyttade till Sverige i mitten på sjuttioalet, efter att ha avslutat motsvarande gymnasieutbildning i Jerusalem. Här i Sverige studerade jag till sjuksköterska och har arbetat som det sedan dess. Men jag har alltid varit nyfiken och velat lära mig nya saker, så jag har även studerat informationsteknik, statskunskap och internationella relationer vid Göteborgs universitet. Jag vidareutbildade mig även inom vården och genomgick ett par specialistutbildningar, studerade kinesisk akupunktur på Karolinska institutet och på smärtkliniken i Ystad.

Jag har haft diverse politiska uppdrag under två mandatperioder i regionfullmäktige och i Hälso- och sjukvårdsnämnden. Som nämndeman satt jag i cirka sju år. I flera år drev jag även Sveriges äldsta rättvisebutik innan jag flyttade till Stockholm för att vara nära min sons familj.

Min mors släkt tvingades iväg från sin hemstad Lydda år 1948. De flesta av dem bor nu i Jordanien, men flera bor i Storbritannien, USA, Förenade Arabemiraten och Dubai. Min fars släkt tvingades iväg år 1967. De allra flesta av dem bor i Jordanien, Dubai och USA, men en del också i Kanada och Australien. Här i Sverige har jag i princip inga släktingar. Min son har tre kusiner som är halvsvenskar.

Hade jag fått välja hade jag nu vid min ålder valt att leva i min hemstad Jerusalem, men eftersom israelerna har upphävt mina id-handlingar får jag inte flytta dit. Tack och lov kan jag resa dit som turist med mitt svenska pass, och har då möjlighet att träffa mina syskon och deras familjer.

Med den här boken vill jag dela med mig av en historia som är mycket viktig att berätta, för det är inte bara historien om en mans flykt, det är inte bara en släkthistoria – det är ett helt folks historia.

KAPITEL 1

Kuwait, vintern 1991

DET ÄR MITT I NATTEN och jag ligger och sover. Jag och min familj befinner oss långt ifrån krig, långt ifrån granatbeskjutning, långt ifrån bomber och dånandet från stridsflygplan. Det är över. Det finns inte längre, inte i vår lilla värld åtminstone. Inte nu. Inte här. Det har gått nästan ett år sedan befrielsen och fast röken som slingrar sig längs gatorna fortfarande förpestar våra lungor kan vi sova tryggt om nätterna.

Trodde vi.

Ett kraftigt bultande på dörren får mig att slitas ur sömnen och jag sätter mig kapprak upp i sängen. Min fru vaknar också, hon skriker till i uppvakningsögonblicket som om det vore ett nytt krig som brutalt väckt henne. Och vem kan klandra henne? Ingenting är omöjligt här. Inga katastrofer är långt borta.

Det fortsätter bulta på dörren och jag reser mig hastigt, rycker åt mig min morgonrock som hänger på en krok på sovrumsdörren och sveper den runt mig innan jag sömndrucket stapplar ut i hallen.

Jag lägger försiktigt handen på dörrhandtaget, men tvekar med ens, tar bort handen. Borde jag verkligen öppna? Vad kan vara så viktigt att man måste besöka någon mitt i natten för att berätta det? Det enda säkra är att det inte kan vara något trevligt, kan inte vara

något jag *vill* höra. Men dunkaren vägrar ge upp, och om jag inte öppnar dörren kommer hela grannskapet snart att vakna. Folk kan omöjligen sova i denna kakofoni av knytnävar. Så jag lägger tillbaka handen på handtaget, trycker ner och knappt hinner jag öppna en endaste liten springa förrän sex män dundrar in i hallen. Tre av dem är civilklädda, tre bär polisuniform. Ingen ser ut att ha ett vänligt ärende. Jag tar ett par steg bakåt eftersom jag inte kan göra något annat, de skulle ha trampat ner mig annars, och de sluter upp runt mig, ringar in mig som om jag vore ett djur, deras byte. Jag knyter bandet runt morgonrocken hårdare och bemödar mig om att se var och en av dem i ögonen, varenda en, trots att deras ansikten befinner sig knappt två decimeter från mitt eget. Ilska och nedlåtenhet möter mig i deras blickar.

De ska inte få fälla mig.

”Var är Waleed Alami?” frågar en väldigt lång man med barsk stämma. Han ser ut att vara i trettioårsåldern, kanske trettiofem, med buskiga ögonbryn. Hans näsvingar fladdrar när han talar och han uttalar mitt namn högt och tydligt, med betoning på varje stavelse. Det låter nästan inövat.

”Det är jag som är Waleed”, svarar jag med den lugnaste stämma jag kan uppbringa. Jag andas varsamt, som om jag vore rädd att luften inte skulle räcka till annars.

”Kan du legitimera dig?” frågar en annan och viftar med handen, som för att be mig skynda på. Han är lite äldre än den första, och medan han talar bildas tre djupa rynkor mellan hans ögonbryn.

”Självklart”, svarar jag snabbt, men jag märker att min röst spricker och jag förbannar den. Jag väntar på att de ska släppa förbi

mig och undrar efter några sekunder om de tror att jag har min legitimation i morgonrocksfickan eftersom de fortfarande står i en tät ring runtom mig, gör inte minsta ansats att öppna den för att jag ska kunna komma igenom.

Som om de förstår vad jag tänker säger den länge, med lika tydliga, utdragna betoningar:

”Nej. Du stannar här. Låt någon i din familj hämta passet.”

Han stirrar in i mina ögon utan att blinka och jag gör mitt bästa för att inte vika undan med blicken. Önskar att golvet kunde öppna sig och sluka mig. Eller ännu hellre dem. Till slut tittar jag ner, vill inte möta den obehagliga blicken mer. Jag ropar på min hustru som kommer ut i hallen så snabbt att jag förstår att hon hela tiden stått tryckt mot dörrkarmen i rummet intill.

”Passet ...” Jag signalerar med blicken åt henne att det är bråttom, men det hade jag knappast behövt. Hon vänder sig om och har hunnit springa tillbaka in i sovrummet, till hurtsen där vi förvarar alla viktiga papper, innan jag ens hunnit avsluta meningen. Efter högst tjugo sekunder är hon tillbaka. Räcker mig passet utan ett ord men i hennes ögon ryms allt det jag själv känner just nu. Hon tittar enbart på mig, inte på någon av de andra, och för ett ögonblick finner jag styrka i hennes blick. Men innan jag hinner ta emot passet blir det slitet ur hennes hand av en annan av de uniformsklädda männen. En tjock man med rakat huvud, stora ögon och fylliga läppar. Feta fingrar. Hade det inte varit för det stränga draget kring hans ögon hade han antagligen sett ganska snäll ut.

”Okej, *Waleed*. Då ska vi se om du är den *Waleed* som vi letar efter”, säger han med ett nästintill spydigt tonfall. Som om jag hade

utgett mig för att vara någon annan än den jag är. Som om jag själv kallat dit dem och lurat dem under falska förespeglingar, lurat dem att jag är den här människan vars lägenhet de kommit och trängt sig in i klockan tre på natten. Vem skulle vilja vara den människan?

Jag försöker låta hans ton passera, glida ner på golvet och dö bort. Jag bryr mig inte om att betrakta honom, inte någon av dem, istället vilar jag blicken på min hustru, som står som fastklistrad på golvet utanför deras ring, en utpost. Min utpost. Jag vill ta mig dit, till henne, jag vill befinna mig på utsidan av det som händer, inte i dess centrum, och hon möter min blick som om hon försöker ta mig över till hennes sida genom viljekraft.

Hennes ansträngningar avbryts av högljutt mummel från rummet till höger om hallen. Hon vänder hastigt blicken ditåt. Våra barn har vaknat. Deras tal är snabbt, snubblande. Jag kan höra på deras röster att de dividerar med varandra huruvida de ska öppna dörren eller inte, om de ska ta reda på vad som står på och om vi behöver deras hjälp. De står precis på andra sidan om den stängda dörren och jag vill ropa åt dem att inte vara rädda, allt är okej men stanna kvar där ni är, kom inte hit, gå och lägg er igen. Jag får inte fram ett ljud.

Och jag vill inte tala, låter helst bli av rädsla för att min röst ska låta lika sprucken som tidigare. Däremot verkar ljudet av våra barn ha satt igång något i min hustru. Hon harklar sig och andas djupt, använder stödet i magen och jag vet att det hon nu tänker säga kommer hon att säga med pondus.

”Varför kommer ni hit mitt i natten? Vad har ni för rätt att göra det?”

Hennes röst är auktoritär, som den erfarna lärare hon är, och

spänt ser hon på männen, viker inte undan för någons blick. Väntar på svar men hon förvägras det.

Tystnad.

”Vilka är ni? Vad vill ni oss egentligen? Vad gör ni här?”

Rättmätiga frågor, självklara frågor. Hon fortsätter att se på dem men de undviker henne, betar sig som om hon inte vore där. Eller som om hon vore ett enerverande ljud man stör sig på men inte kan göra något åt och därför ignorerar. Men hon fortsätter, hon frågar dem om de verkligen är poliser, hon frågar dem återigen vad de vill och ju tystare de är desto snabbare talar hon. Till slut kräver hon att få se deras legitimationer och hon sträcker fram sin hand som för att sträcka sig efter dem, men när hon fortfarande inte får någon reaktion sinar orden och hennes arm faller ner längs sidan. Jag tittar på henne och hon möter trött och uppgivet min blick. Ser ut att be om ursäkt för att hon inte kan göra någonting men jag rycker på axlarna. Jag är bara tacksam över att hon finns här och påminner mig om verkligheten.

Omkring mig turas männen om att bläddra i mitt pass, de undersöker det noggrant, som om de aldrig sett något liknande tidigare. Jag står kvar så stilla jag kan i ringens mitt, tänker att om jag varken gör eller säger någonting så kanske de låter mig vara och lämnar min lägenhet, låter mig få gå tillbaka till min säng, somna om och glömma bort att det här någonsin har hänt, att de här människorna någonsin har stått i min hall.

Plötsligt stoppar en av männen, den länge med ögonbrynen, ner mitt pass i sin portfölj, stänger den och portföljen går i lås med ett klick.

Varför tar han mitt pass, vad menar han med detta, jag kan omöjligt göra något utan det här passet. Eller vill de göra med mig som de gjorde med direktören i Dubai, han som inte hade något pass ... direktören som hade sin anställning hos en dubaier, ägare till företaget, och som var så mäktigt skicklig på att sköta det stora företaget som inbringade förmögenheter åt ägaren. Direktören kom ihop sig med ägaren, dubaiern, de två bråkade. Dubaiern gav inte med sig, och trots att direktören bringade in en massa pengar till företaget bestämde ägaren sig för att sparka honom. Med det kom direktören att förlora allt, också sitt uppehållstillstånd. Och i de oljerika arabländerna är det urbefolkningen som ger utlänningar rätten till uppehållstillstånd och arbetsvisum.

Dubaiern rapporterade avskedet till myndigheterna. Myndigheterna agerade genast, som de brukar och utan fördröjningar. De arresterade direktören. De satte handfängsel på honom och körde honom raka vägen till flygplatsen. Den olycklige direktören sattes på första bästa flygplan. Destinationen var Egypten.

Direktören innehade enbart ett papper, en passersedel, som kort sagt var värdelöst. Som alla vet släpps inga människor in i ett land om de saknar ett giltigt pass eller visum, och detta saknade direktören. Samtliga passagerare ombord släpptes in i faraonernas land, utom han. Den passlöse kördes raka vägen till häktet. Efter någon dag kördes direktören tillbaka till flygplatsen och sattes på ett flygplan. Destinationen var Algeriet.

Algerierna vägrade också att släppa in honom. Och så gjorde flera andra länder med honom, tills han sammanlagt och oavbrutet färdades kors och tvärs mellan olika länder och till olika flygplatser

i hela nitton dagar. Direktören hette Ibrahim; medierna som fick nys om hans något ovanliga historia döpte honom till ”den flygande Ibrahim”. Vad som sedan hände med direktören är höljt i dunkel. Hans historia glömdes bort ganska snart, men jag drog mig den alltså till minnes nu när mitt eget pass hade lagts i en okänd mans portfölj.

”Kom med här”, säger den långe mannen med ögonbrynen och gestikulerar med handen mot mig där jag står i min morgonrock, och jag märker hur jag fastnar på stället. Jag kan omöjligen röra mig.

Tänker han att jag ska följa med dem? Nu? I de här kläderna? Jag ser upp på min hustru och registrerar långsamt fasan i hennes blick. Anar hur tankarna rör sig i rasande fart genom hennes huvud. I mitt känns det som om allt står stilla, jag vet inte vilken attityd jag ska inta, vet inte vilka känslor jag ska ha eller hur jag borde reagera. Det enda jag vet är att jag inte kan komma ihåg att jag någonsin velat något så lite som jag vill detta, följa med de här männen till den plats de planerat att ta mig till. Så jag står kvar. Gör ingenting. Säger ingenting. Funderar på om jag ska blunda och tänka bort dem, hoppas på magiska krafter, och när jag öppnar ögonen igen kanske de är borta. Hade jag trott lite mer på mirakel hade jag kanske gjort ett försök.

I stället kommer den tjocke fram och lägger sina feta fingrar runt min arm, trycker åt, hårt. Sedan lägger han sina tjocka, vidriga läppar tätt intill mitt öra och skriker rätt in i det med en skärande röst som ger mig rysningar:

”Hör du inte vad vi säger? Va, Waleed? Är du döv, *Waleed*? Vad är problemet? Har du fel på benen?”

Jag gör mitt bästa för att behärska mig och inte sätta armbågen i sidan på honom eller spotta i hans ansikte. Om situationen hade varit en annan hade jag antagligen flinat åt hans ord, åt ironin i att han, enbart någon minut efter att konsekvent ha vägrat lyssna till min frus relevanta frågor, ifrågasätter min vägran att följa med honom och ett gäng andra främmande och obehagliga människor till en okänd plats.

I stället för att svara pekar jag på min morgonrock och höjer frågande på axlarna. Precis bakom mig hör jag min hustrus röst.

”Är ni galna? Ska han följa med er med nattkläder på, hur tänker ni? Han måste ju åtminstone få byta om, det förstår väl till och med ni? Och vart ska ni ta honom någonstans?”

Den här gången blir hon inte helt ignorerad. En av de civilklädda männen, en ung kille i tjugooårsåldern med fjunig mustasch, vänder sig mot henne och fräser:

”Strunt samma, det hinner vi inte!” innan han kliver fram och tar tag i min andra arm. Jag stelnar till ytterligare och bakom den stängda dörren hör jag hur mina barns mummel blir allt högre.

Jag får en impuls att vända mig om mot min hustru, stryka med handen längs hennes kind och be henne att inte oroa sig, jag kommer säkert snart vara tillbaka. Vad kan det handla om mer än en simpel utfrågning? Om en timme är jag hemma igen, försöker jag intala mig själv.

I samma sekund som jag börjar vända mig mot henne flyger dörren upp och barnen springer ut. Alla tre tar de sig fram till mig och medan de två yngsta börjar dra i mig för att lösgöra männens grepp om mina armar, framgångslöst, och kräva att de ska låta mig vara,

börjar min son högljutt deklarerera hur felaktigt och olagligt det är att tillfångata mig i mitt hem och föra bort mig utan att jag fått någon sorts vetskap om vad jag är anklagad för.

Jag hör ilskan och desperationen i hans röst och det är som att situationen för mig får sitt fulla allvar först då. Hela kroppen blir alldeles varm och en obehaglig tyngd lägger sig i magtrakten. Vad ska de här männen göra med mig? Jag blir svimfärdig när jag inser att mitt barn har helt rätt. Om dessa människor tränger sig in i mitt hem och utan förklaring vill släpa med mig ut i natten, finns det ingen gräns för vad de kan hitta på när de väl har fått med mig härifrån.

Ändå kan jag inte öppna munnen. Ändå kan jag inte röra mig.

Jag ser förtvivlan i mina barns ansikten, och jag ser undran i deras ögon. Förtvivlan över att det inte finns någonting de kan göra för att förhindra det som sker, och undran över att deras far inte gör minsta lilla för att försöka förhindra det som sker. Men vad kan jag göra?

Den länge kliver fram mot mig, tar ett fast tag om min nacke och börjar utan ett ord leda mig mot dörren. Jag kämpar inte emot. Mina barn skriker till och jag hör hur min hustru går fram och försöker hyssja dem, trösta dem. Jag kan nästan höra hur hon lägger sina armar om dem och drar dem till sig. Men det enda jag ser är dörren som kommer närmare och det enda jag känner är fasan i kroppen och greppet runt min nacke. Om några sekunder kommer de ha tvingat ut mig genom den där dörren och utan att jag hinner reflektera över vad jag ska säga blir det ordet ”Skor!” som slinker över mina läppar. Vad de än ska göra med mig måste jag väl ändå få sätta på mig mina skor först? De stannar upp och jag pekar mot skohyllan bredvid ytterdörren.

”Jag kan väl få ta på mig mina skor i alla fall?”

Lugnt och resonligt försöker jag möta blicken hos mannen med de feta fingrarna, av någon anledning har jag fått för mig att det är han som är ledaren, han som bestämmer. Jag känner mig allt annat än lugn, är övertygad om att mitt hjärta bultar så det syns genom morgonrocken. Han släpper taget om mig och en sekund senare gör de andra det också, sedan grymtar han till och nickar åt mig:

”Okej, men skynda dig på.”

Så sakta jag känner att jag kan, men inte så sakta att det finns risk att de tycker att de är tvungna att hjälpa mig på traven igen, tar jag mig fram mot skorna och böjer mig ner. Jag plockar fram ett par skor och hinner knappt reflektera över att det var ett helt liv sedan jag förra gången satte på mig de här skorna, förrän jag hör ytterligare en grymtning bakom min rygg och förstår att jag behöver snabba på lite grann. Längs min nacke rinner svetten och mina fingrar är så blöta att de glider längs skosnörena när jag försöker knyta dem. Jag märker hur mina händer darrar, men jag försöker maskera det. De ska inte få se någon svaghet hos mig.

När jag fått på mig skorna och nätt och jämnt lyckats knyta dem känner jag en hand på min axel och jag vänder mig om och möter den fetes blick.

”Nu räcker det! Kom nu!” spottar han argt fram, som om skoknyttandet är en sysselsättning jag annars skulle ha kunnat ägna flera timmar åt. Och kanske skulle jag just nu kunna det. Kanske skulle jag just nu hellre ägna ett helt liv åt att knyta skosnören än att följa med dem. Jag tittar på min familj som står tysta och rödögda i andra änden av hallen. Framför dem, med armarna i kors och bred-

benta, med ryggen åt deras håll, står två av männen. De står som en barriär, för att hindra min hustru och mina barn från att återigen komma till min undsättning. Jag sväljer hårt och försöker fånga deras blickar, försöker förmedla genom min egen vad jag känner för dem och att jag ska skynda mig hem igen och att det inte finns något att vara orolig för, att de här människorna inte har någon rätt att hålla kvar mig utan anledning. Men jag tror inte jag lyckas med det eftersom jag knappt kan tro på det själv. Jag darrar i hela kroppen nu och jag inser att om de här männen överhuvudtaget brytt sig om vad som är rätt och fel hade de inte just nu återigen tagit ett hårt grepp om mina armar och min nacke och utan att förklara varför tvingat mig ut ur mitt hem och iväg från min familj.

Och hur kan jag ens vara säker på att de här människorna är poliser? Uniformerna kan mycket väl vara stulna. Jag slänger återigen en lång blick på min familj, mimar ”Det kommer att bli bra” för det finns inget annat jag kan säga, innan greppet runt mina armar hårdnar. När de nästan hunnit ut med mig genom ytterdörren hör jag ett skärtrat rop bakom mig – min hustru.

”Vänta! Vänta!” Hon springer fram några steg och håller upp handen framför sig som en sköld. Nu låter hon snarare bedjande än förbannad, och kanske är det en vettigare väg att gå i förhållande till dessa män, för istället för att ignorera henne stannar de till en sekund, som om de plötsligt blivit nyfikna på vad hon har att säga. Hon stannar precis framför oss, jag höjer ögonbrynen mot henne och undrar vad hon tänker ta sig till.

”Hans jacka. Jag måste få hämta hans jacka. Ni kan inte tvinga honom att gå ut sådär.”

Desperat sveper hon med armen över min uppenbarelse, och jag förstår varför. Jag har i mitt tillstånd inte tänkt på att hur svettig jag än är nu så kommer jag att frysa ihjäl därute utan en jacka. Det är december och svinkallt.

”Snälla, kan ni låta mig få hämta jackan åt honom?” frågar hon lugnt och jag vet att det krävs all kraft hon kan uppbringa för att just nu få sin röst att balansera på det sättet, så stadig och mild.

Den fete nickar snabbt, viftar iväg henne och genast försvinner min hustru iväg in i rummet intill.

”Skynda dig!” skriker han efter henne och jag vill slå honom i huvudet. Hur skulle hon kunna agera snabbare än hon just nu gör? Och vart någonstans kan vi vara på väg där en minut har någon betydelse? Jag försöker beräkna hur lång tid det kan ha gått sedan jag vaknade av dunkandet på dörren. Det känns som flera timmar sedan men i den mer logiska delen av min hjärna uppskattar jag det till kanske fem minuter. Fem minuter. Inte mer än fem minuter.

Efter ett par sekunder hör jag hur min hustru rotar runt i garderoben och strax är hon tillbaka igen med min nyinköpta vinterjacka i famnen. Varsamt räcker hon fram den mot mig och precis som passet tidigare blir den ryckt ur hennes händer av en av männen, den långe. Han slänger jackan på mig så jag nätt och jämnt lyckas få grepp om den, och sekunden efter gör de som nu håller tag i mina armar, killen med fjunig mustasch och en annan av de yngre, ett kraftigt ryck. I nästa andetag är vi utanför dörren och den fete, som blir sist ut, stänger den snabbt efter oss som för att markera att jag är ensam nu, att jag inte har någon som bryr sig om vad som händer med mig. Jag hann inte ens säga hej då.

Decembernatt. Det är kolsvart utomhus och kylan slår emot mig som om den vore ett vapen. Jag huttrar till och gestikulerar åt männen som med raska steg leder mig framåt att jag måste få på mig jackan som jag krampaktigt håller fast med ena handen.

”Vi ska inte långt”, säger fjunmustaschen som håller ett hårt grepp om min vänstra överarm. Men båda stannar ändå till, släpper taget och låter mig kränga på mig jackan. En mild befrielse, och den är dubbel. Förutom skydd mot kylan gör den armgreppet mindre påtagligt.

Jag försöker se mig själv utifrån just nu men det är omöjligt. Jag, Waleed Alami, ute på Kuwaits gator iklädd pyjamas och en morgonrock under en oknäppt vinterjacka. Jag hade varken hunnit, kunnat eller brytt mig om att se mig i spegeln innan jag gick, men var utan tvekan en sorglig syn. Orakad, sömnrufsigt hår, haltande gång på grund av mina följeslagares hårdhanta grepp. Knappt kan jag komma ihåg senaste gången jag lämnade mitt hem utan att först ha tagit en ordentlig dusch, utan att vara nyarakad och utan att ha slängt en rejäl blick på mig själv i hallspeglarna. Framför allt lämnade jag aldrig mitt hem klädd i något annat än kostym. Gärna av ett märke med klass och med en nypressad, bländande vit skjorta under den släta kostymjackan. På vintrarna gick jag klädd i mörka, dova kostymer, och till somrarna växlade färgerna med vädret och den mörkfärgade kostymen byttes ut till en mintgrön, beige eller ljus jordfärgad variant. På Radiohuset, där jag arbetar som avdelningschef, är kostymen kutym och jag har alltid varit väldigt mån

om att vara presentabel. Sådant är viktigt i min värld. Jag kan rabbla upp alla märken som är något att ha och det enda som egentligen duger är den mest högkvalitativa italienska och franska designen. Slipsen och manschettknapparna är pricken över i:et. En t-shirt, en t-shirt skulle jag inte frivilligt ta så mycket som ett kliv i. Det finns inte ett enda klädesplagg som ens påminner om en t-shirt i min garderob. Och nu. Här är jag nu. Mina tankar fastnar som ett hysteriskt skratt i halsen och jag harklar ut det. Presentabel. Inget kunde väl spela mindre roll just nu än en fläckfri och manglad kostym. Det här är en annan värld.

Männen drar med mig till baksidan av mitt hus, mot parkeringen, och jag försöker fråga vart vi ska någonstans, men inte ett ord kommer över mina skälvande läppar. Troligtvis hade de inte heller låtsats om min fråga. Men tystnaden och ovetskapen får mig att börja formulera ihop de mest skräckinjagande scenarierna i mitt huvud.

Det är som om två motsatta sidor har tagit kommando över mina tankar, en som vill intala mig, precis som jag ville intala min familj, att ”det ordnar sig, du har inte gjort något olagligt, inte gjort något fel, så det här kommer att ordna sig” och en röst som påminner mig om hur palestinier i Kuwait nu efter kriget blivit avrättade av det kuwaitiska civilgardet som en hämnd för irakiernas invasion, palestinier som bragts om livet utan någon som helst anledning. Folk talar om palestinier som kallblodigt mördas av främmande kuwaitier för att sedan slängas bort som skräp, och här befinner jag mig nu, ensam och tillfångatagen av sex kuwaitiska män jag aldrig tidigare sett, män jag inte vet om de är våldsamma poliser eller bara vill utge sig för att vara våldsamma poliser. Tankarna trappas upp

för varje steg och ju närmare vi kommer baksidan av hyreshuset, desto svagare blir den tröstande rösten.

Min sextonåriga son. Under ett flertal månader lät vi honom inte lämna huset. Husarrest, en sextonåring, utan att *han* hade gjort något fel. Det var så många ungdomar som bara försvann, så många som lämnade sina hem på dagarna, som vilka vanliga dagar som helst, som stack fötterna i skorna, drog på sig jackorna, sa hejdå till sina föräldrar, slängde igen dörren bakom sig och aldrig kom hem igen.

Senare har ögonvittnen berättat om avhuggna huvuden i sop-tunnor. Massakrerade lik slängda lite varstans. Trots att jag inte sett något med egna ögon kniper jag ihop dem mot den föreställda bilden. Måste stänga ute vidrigheterna nu, men lyckas inte. Gardet använde bormaskiner för att tortera pojkarna innan de avrättades. Inga chanser att försvara sig.

Så han fick vara inne, vår sextonåring. Hela tiden. Varje dag. Behövdes något från marknaden fick någon av oss andra ordna det, ville han träffa någon annan än sin familj fick han göra det i vårt hem. En outhärdlig tillvaro för en ung människa? Kanske det. Men vi hade hellre en uttråkad, otacksam tonåring än ingen tonåring alls. Bilderna som vittnena förmedlade var tillräckligt för att jag skulle ha kunnat stänga in honom i ett rum, låsa rummet och gömma nyckeln.

När vi rundar huset och kommer fram till parkeringen upptäcker jag att det står en polispiket parkerad rakt över två parkeringsplatser, tydligt demonstrerande att de som ställt den där antingen har haft mycket bråttom eller helt enkelt inte tyckt att vanliga regler gäller för dem. Allt går så fort. Plötsligt släpps taget om mina armar och den fete ger mig en kraftig knuff i ryggen så att jag handlöst

faller mot bilens sida, slår i med ena axeln. Väl där öppnar två av de andra männen dörren till bilens baksäte, det är fjunmustaschen och en annan som jag inte hinner se ansiktet på, innan de tvingar ner mitt huvud och föser in mig i bilen. Efter mig hoppar fjunmustaschen in och på andra sidan öppnas dörren och en annan av de yngre männen dimper ner. Jag sitter bokstavligt talat hopklämd mellan dem, deras uniformsklädda lår klämmer mot mina ben och jag har aldrig känt mig så liten, jag som är nästan etthundraåttio centimeter lång och bredaxlad. Jag är övertygad om att jag skulle försvinna om de bredde ut sina ben bara en aning till. På sätet framför oss sätter sig den äldre med rynkorna i pannan och en annan som jag hittills inte hört säga någonting. Längst fram trycker sig den fete in på passagerarsätet medan den länge med ögonbrynen tar plats bakom ratten.

När bilen startas och börjar svänga runt för att komma ut från parkeringsplatsen känner jag den med all kraft, paniken. Den slingrar sig som en giftorm upp från buken, genom bröstet, halsen, svalget, upp i gommen och ut ur munnen. Alla de frågor och alla de tankar som virvlat runt i mitt huvud men inte fått luft, alla de frågor min fru ställde utan att få något svar, alla frågorna far nu ur mig utan någon närmare eftertanke, utan att jag kan lägga band på mig.

”Vad är jag anklagad för?”

Jag hör hur min röst är högre än vanligt, gällare, och jag känner någon sorts skruvad tacksamhet över att de inte vet hur min röst vanligtvis låter.

”Det borde du veta själv”, snäser mannen på min högra sida och brer ut sina ben ytterligare någon centimeter. Det känns som om

jag ska kvävas, men jag vet inte om det beror på tyngden mot min kropp eller på tonen i hans röst, med dess så tydliga avsaknad av medkänsla. Jag försöker styra bort känslan och vägrar ge efter.

”Jag har rätt att veta varför ni, sex personer” – jag märker knappt att jag tagit upp min högra hand och pekar på dem, som om mina kroppsdelar tillhör någon annan – ”tar er in i mitt hem mitt i natten, och tvingar iväg mig utan att på något sätt informera mig om vart ni för mig. Det är ett övergrepp, hör ni det! Varför är jag här? Jag har rätt att veta.”

För varje gång jag yttrar ordet ”rätt” blir jag mer och mer medveten om hur oerhört lite det ordet betyder. Min rätt. De här männen kunde inte bry sig mindre om mina rättigheter. Och de behöver inte heller bry sig. Här, i denna bil, betyder min rätt absolut ingenting. Den äldre mannen med pannrynorna harklar sig innan han yttrar sig.

”Du kan väl fråga Arafat”, säger han med en sarkastiskt drypande röst. Och genast tar mannen bredvid honom vid.

”Ja, fråga Arafat, jag är övertygad om att han vet svaret.”

Den unge mannen som inte tidigare sagt något vänder sig om och flinar mot mig. Ett vidrigt, elakt flin. Sådana som man annars bara ser på skurkarna i Hollywoodfilmer. Jag äcklas av honom och vänder blicken ner i knät istället, låter den vila på ränderna i min morgonrock.

”Jag vet”, fortsätter flinet, ”du kan väl ringa upp Arafat nu genast, och fråga honom varför han tog ställning för Saddam Hussein under kriget? Gör det, så har du ditt svar.”

En kort paus, sedan:

”Det är därför du är här.”

Giftformen inuti blir större, och kvävningsskänslan gör det svårt att få fram orden. En mardröm. Hur kan det här vara något annat än en mardröm?

”Jag har ingenting med Arafat att göra”, försöker jag få fram. Hasplar ur mig orden nu, försöker övertyga dem, som om det jag säger plötsligt skulle göra någon skillnad. ”Jag bryr mig inte om vems sida han står eller inte står på, jag bryr mig inte om vad han säger och gör. Jag är inte ens politiskt engagerad!”

Flinet har vänt sig bort igen och tystnaden är kompakt. Det enda jag hör är ekot av min egen desperata röst. Ingen bryr sig längre om att svara mig. Ingen bryr sig.

Men jag fortsätter.

”Hör ni mig? Jag vill leva ifred, jag vill inte vara en bricka i ert spel, jag har ingenting med det här att göra. Ingenting.”

Fortfarande ingen som bemödar sig om att svara. En av männen, han på min högra sida, verkar till och med ha slumrat till och trycket från hans kropp har blivit ännu tyngre. Jag tittar upp mot fjunmustaschen på min vänstra sida och försöker fånga hans blick, men han ser konsekvent ut genom fönstret på det mörka landskapet som far förbi. Det enda han förmedlar är en sur gammal andedräkt som sipprar in genom mina näsborrar. Jag gnuggar med handen över näsan för att få bort den, men den biter sig bara fast ytterligare. Någonstans inombords förstår jag att det här är lönlöst, att det inte finns någon chans att jag kan övertyga dem om att jag inte är ett dugg insatt i politiska spel, och framför allt förstår jag att det inte heller spelar någon roll. De struntar fullständigt i om jag är

Arafat-anhängare, avgudar Saddam eller är totalt politiskt ointresserad. Det enda som spelar någon roll i deras ögon, det är att jag är palestiniere. Det är det enda de behöver veta. Men ändå kan jag inte ge mig, inte riktigt än.

”Hallå!” Jag böjer mig framåt, så långt jag förmår innan mina väktares ben mot mina egna sätter stopp för mig. När jag tittar fram mot förarsätet upptäcker jag i backspegeln att jag åtminstone har fångat förarens uppmärksamhet. Han höjer på de buskiga ögonbrynen, men blicken under dem är totalt likgiltig.

”Lyssna på mig! Jag har lika lite makt att påverka Arafat som ni! Hur kan ni inte fatta det! Vem tror ni att jag är?”

Då vänder sig den fete i passagerarsätet om, och spottar i princip ut orden:

”Håll käften! Håll käften, okej?”

På det avståndet jag befinner mig ser hans ögon ut som två hårda stenar.

”Jag vill bara veta vart ni för mig...”, mumlar jag, men blicken han ger mig då får meningen att mynna ut i ingenting. Det är fruktlöst. Det enda som mina frågor kan föra med sig just nu är att de slänger ner mig i bakluckan istället, för att slippa höra mig. Eller något ännu värre.

Så jag slutar. Låter rösten försvinna iväg, till någon annanstans, till någon annan gång. Den fete sätter sig tillrätta i sitt säte och rättar till sina byxor, och jag lutar mig tillbaka och försöker andas lugnt. Tvingar ner giftormen i magen igen, den får dväljas där, jag lägger locket på.

Faller in i tystnaden.

SVART SKIMMER ÄR DEN SANNA berättelsen om författarens morbror Waleed, dennes liv och hans flykt från hemstaden Lydda i Palestina. Genom honom skildras en av världens centrala konflikter, som pågår än idag: Palestina–Israel-konflikten.

Svart skimmer beskriver krigets grymheter och det förvisade folkets fruktansvärda öde i brännande vittnesskildringar. Men det är också en gripande berättelse om gränslös kärlek, om familjeband som aldrig brister, om längtan efter en plats att kalla sin egen och om underbara människor som aldrig ska glömmas.

Nada Alami tecknar med sitt väl avvägda språk levande porträtt av alla de människor vi får lära känna genom boken. Hon har också en underbar förmåga att locka läsaren till skratt, trots det mörker som skildras. Boken handlar inte bara om en mans flykt och det är inte bara en släkthistoria – det är ett helt folks historia.

NADA ALAMI är född och uppvuxen i Jerusalem och flyttade som ung kvinna till Sverige. Hon är författare, sjuksköterska och debattör. Boken har tagit nästan tjugo år att skriva. Den bygger på en omfattande research och autentiska historier från hennes egen familj samt människor hon intervjuat i flyktinglägren i Gaza och Jordanien.

Lassbo Förlag

FÖR BERÄTTELSEN I DIG

9 789198 598148 >